

A Journey to Meaningful Prayer

1. תלמוד בבלי ברכות כו:

It was stated: Rabbi Yosei, son of Rabbi Hanina, said: prayers were instituted by the Patriarchs....Avraham instituted the morning prayer, as it is stated "And Avraham rose early in the morning to the place where he had stood before the Lord" (Bereishit 19:27), and from the context as well as the language utilized in the verse, the verb **standing** means **nothing other than prayer**, as this language is used to describe Pinchas' prayer after the plague, as it is stated: "And Pinchas stood up and prayed and the plague ended" (Tehillim106:30). Yitzchak instituted the afternoon prayer, as it is stated: "And Yitzchak went out to converse [*lasuah*] in the field toward evening" (Bereishit 24:63), and conversation means **nothing other than prayer**, as it is stated: "A prayer of the afflicted when he is faint and pours out his complaint [*sitho*] before the Lord" (Tehillim 102:1). Yaakov instituted the evening prayer, as it is stated: "And he encountered [*vayifga*] the place and he slept there for the sun had set" (Bereishit 28:11). The word encounter means **nothing other than prayer**, as it is stated: "And you, do not pray on behalf of this nation and do not raise on their behalf song and prayer, and do not encounter [*tifga*] Me for I do not hear you" (Yirmiya 7:16).

רבי יוסי ברבי חנינא אמר: תפלות אבות תקנום...אברהם תקן תפלת שחרית, שנאמר: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" (בראשית יט:כז), ואין "עמידה" אלא תפלה, שנאמר: "ויעמד פינחס ויפלל"(תהילים קו:ל). יצחק תקן תפלת מנחה, שנאמר "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב" (בראשית כד:סג), ואין "שיחה" אלא תפלה, שנאמר "תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו" (תהילים קב:א). יעקב תקן תפלת ערבית, שנאמר: "ויפגע במקום וילן שם" (בראשית כח:יא), ואין "פגיעה" אלא תפלה, שנאמר: "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בו" (ירמיהו ז:טז).

2א. בראשית יט:כד-לח

- (כד) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת ה' מן השמים:
 (כה) ויהפך את הערים האל ואת כל הכפר ואת כל יושבי הערים וצמח האדמה:
 (כו) ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח:
 (כז) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה':
 (כח) וישקף על פני סדם ועמרה ועל כל פני ארץ הכפר ויגא והנה עלה קיטר הארץ כקיטר הכבשן:
 (כט) ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט:
 (ל) ויעל לוט מצוער וישב בהר ושתו בנתיו עמו כי ירא לשבת בצוער וישב במערה הוא ושתו בנתיו:
 (לא) ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא עלינו כדרך כל הארץ:
 (לב) לכה נשקה את אבינו ויין ונשכבה עמו ונחיה מאבינו זרע:
 (לג) ותשקין את אביהן ויין בלילה הוא ותבא הבכירה ותשכב את אביה ולא ידע בשכבה ובקומה:
 (לד) ויהי ממחרת ותאמר הבכירה אל הצעירה הן שכבתו אמש את אבי נשקנו ויין גם הלילה ובאי שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע:
 (לה) ותשקין גם בלילה ההוא את אביהן ויין ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא ידע בשכבה ובקמה:
 (לו) ותהרין שתו בנות לוט מאביהן:
 (לז) ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב הוא אבי מואב עד היום:
 (לח) והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי הוא אבי בני עמון עד היום:

2ב. ר' רון נויבירט, גשר האמונה: שאלות הנצח במבט פוסט-מודרני

הפסוק "וישכם אברהם בבוקר", שממנו למדו חז"ל שתיקן אברהם את תפילת שחרית, איננו ה"וישכם" של פרשת העקידה, אלא "וישכם" אחר. זוהי השכמה לאחר תפילתו הנשגבת של אברהם על סדום ובנותיה, וזו לשון הפסוקים: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה': וישקף על פני סדם ועמרה ועל כל פני ארץ הכפר וירא והנה עלה קיטור הארץ פקיטור הפכשן: ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר..." (בראשית יט, כז).

הגמרא העמידה את תפילתו של אברהם כמודל לכל תפילות השחרית שלנו. אך המודל, לכאורה, כשל, שהרי תפילתו של אברהם לא נתקבלה ומערי הכיכר לא נותר דבר. סדום ועמורה חרבו לחלוטין: "וירא והנה עלה קיטור הארץ פקיטור הפכשן" (בראשית יט, כח).

במבט ראשון דווקא פינחס הוא מודל מוצלח יותר ללימוד התפילה, שהרי בפסוק מתהילים המצוטט בגמרא במסכת ברכות (שם) נאמר: "ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה" (תהילים קו, ל). תפילתו של פינחס היא דוגמה לתפילה שנענית ומיד. מדוע אפוא למדו חז"ל את מקור תפילת שחרית דווקא מאברהם, דווקא מפרשה קשה זו של "ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר"? מדוע למדים על חיוב התפילה דווקא מתפילה שלא זכתה כביכול להתקבל?

בהמשך ניוכח שתפילתו של אברהם אכן הועילה ולא הושבה ריקם:

"ויהי בשחת אלהים את ערי הכפר ויזכר אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה בהפך את הערים אשר ישב בהן לוט, ובהמשך הסיפור הידוע: "ותהרין, שתי בנות לוט מאביהן: ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב הוא אבי מואב עד היום" (בראשית יט, לו). במבט שטחי אכן לא הועילה תפילת אברהם על סדום, תפילתו לא נענתה וה' השחית את ערי הכיכר, ואולם לא הכול הושחת, לוט ובנותיו ניצלו ומשם נוצרה למעשה שושלת משיח בן דוד.

את תוצאות התפילה אל לנו למדוד אפוא ב"כאן ועכשיו", יש להביא בחשבון את ממד הנצח. תפילתו של אברהם נענתה, כאמור, והצמיחה את שורשו של משיח בן דוד, שראשיתו בסדום ואחריתו בתיקון העולם במלכות שדי. כרגע השורשים עדיין נעלמים, עדיין חבויים מתחת לפני השטח, בדמותו של מואב, הבן הממזר. אך דווקא כאן, ודווקא בזכות תפילתו של אברהם, מתחיל להפציע אורו של משיח. ממואב זה תצא בעתיד רות המואבייה, זקנתו של דוד המלך והאם הגדולה של מלכות בית דוד. ודרשו על כך חז"ל בבראשית רבה, על פי הפסוק מתהילים (פט כא): "מציאתי דוד עבדי: אמר רבי יצחק – מציאתי דוד עבדי, היכן מציאתי אותו – בסדום".

3א. בראשית כד: נח-טו

(נח) ויקראו לרבקה ויאמרו אליה התלכי עם האישה הזו ותאמר אליה:
 (נט) וישלחו את רבקה אחתם ואת מנקהתה ואת עבד אברהם ואת אנשיו:
 (ס) ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחתנו את ה' לאלפי רבבה ויירש זרעך את שער שנג'ו:
 (סא) ותקם רבקה ונערתיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האישה ויקח העבד את רבקה וילך:
 (סב) ויצחק בא מבוא באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב:
 (סג) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים:
 (סד) ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל:
 (סה) ותאמר אל העבד מי האישה הלזה הלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיר ותתקם:

(סו) ויספר העבד ליצחק את כל הדברים אשר עשה:

(סז) ויבאה יצחק האלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאבה וינחם יצחק אחרי אמו

3ב. רש"י על בראשית כד:סב

מבוא באר לחי ראי: שְׁהֵלֶךְ לְהַבְיֵא הַגֵּר לְאַבְרָהָם אָבִיו שִׁשְׁאָנָה (בראשית רבה):

3ג. זוהר פרשת בא

וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לַפְּנוֹת עָרֵב: וכי לא הוּהוּ ליה בֵּיתָא, אוּ מְקוּם אַחַר לְהַתְפַּלֵּל. אֶלָּא אוֹתָהּ הַשָּׂדֵה הָיָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לְמַעְרָה, דְּכָתִיב (בראשית כג:כ) "הַשָּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חַת". וּבְשִׁעְתָּא דְהוּהוּ יִצְחָק עָל גְּבִיָּה, חָמָא שְׂכִיבְתָא עָלֵיהּ, וְסָלִיק רִיחִין עַלְאִין קְדִישִׁין, וּבְגִיבֵי כַף הוּהוּ מְצַלֵּי תַמְנוּ, וְקַבְעִיָּה לְצְלוּתֵיהּ.

3ד. רש"י על בראשית כד:סז

הָאֵהָלָה שָׂרָה אִמּוֹ: וַיְבִיאָהּ הָאֵהָלָה וְנַעֲשִׂית דְּגָמַת שָׂרָה אִמּוֹ, כְּלוּמַר וְהָרִי הִיא שָׂרָה אִמּוֹ, שְׂכָל זְמַן שִׁשְׁרָה קִיַּמַת הָיָה נֵר דְּלוּק מְעַרְב שַׁבַּת לְעַרְב שַׁבַּת וּבִרְכָה מְצוּיָה בְּעֶסָה וְעַנְן קָשׁוּר עַל הָאֵהָל, וּמְשַׁמְתָּה פְּסָקוֹ, וּכְשִׁבְאָת רְבָקָה חָזְרוּ (בראשית רבה):

4א. בראשית כח:יט

(י) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה:

(יא) וַיִּפְגַּע בְּמְקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בָּא הַשָּׁמַשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבֵי הַמְּקוֹם וַיִּשֶׂם מְרֹאֲשֵׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בְּמְקוֹם הַהוּא:

(יב) וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֹלֶם מְצַב אֶרְצָה וְרֵאשׁוּ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וַיְרִידִים בּוֹ:

(יג) וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לֶךְ אֶתְנַנָּה וְלִזְרְעָךְ:

(יד) וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וּפְרֻצֹתָ יָמָה וְקִדְמָה וְצִפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרָכוּ בְּךָ כָּל מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה וּבְזֶרְעֶךָ:

(טו) וְהִנֵּה אֲנִכִּי עִמָּךְ וְשִׁמְרֵתִיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֶךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ:

4b. Rabbi Jonathan Sacks, *Studies in Spirituality* p. 30

Jacob is the man who has his deepest spiritual experiences alone, at night, in the face of danger and far from home. He is the man who meets God when he least expects to, when his mind is on other things, when he is in a state of fear, and possibly on the brink of despair.

...Sometimes our deepest spiritual experiences come when we least expect them, when we are closest to despair. It is then that the masks we wear are stripped away. We are at our point of maximum vulnerability – and it is when we are most fully open to God that God is most fully open to us. “The Lord is close to the broken-hearted and saves those who are crushed in spirit” (Tehillim 34:18)... God “heals the broken-hearted and binds up their wounds” (Tehillim 147:3).

...We find God not only in holy or familiar places but also in the midst of a journey, alone at night. “Though I walk through the valley of the shadow of death I will fear no evil for You are with me” (Tehillim 23:4). The most profound of all spiritual experiences, the base of all others, is the knowledge that we are not alone. God is holding us by the hand, sheltering us, lifting us when we fall, forgiving us when we fail, healing the wounds of our soul through the power of His love... Though we may fall, we fall into the arms of God. Though others may lose faith in us, and though we may even lose faith in ourselves, God never loses faith in us. And though we may feel utterly alone, we are not. God is there, besides us, within us, urging us to stand and move on, for there is a task to do that we have not yet done and that we were created to fulfil. A lyric in Leonard Cohen’s ‘Anthem’ proclaims, “There is a crack in everything. That’s how the light gets in.” The broken heart lets in the light of God, and becomes the gate of heaven.

What are the values that we learn from this prayer?	When was this prayer realized?	What was the outcome of this prayer?	Was this prayer planned?	Where was the location of this prayer?	מקור בתנ"ך	מי תיקן?	What was the personal context of this prayer?	What is the biblical context of this prayer?
Hope & Redemption	Many generations later	The birth of Moab, Ruth, David & Moshiach	Avraham actively responds to the situation with prayer	A city synonymous with immorality which is about to be destroyed	בראשית יט:כז - וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בְּבֶקֶר אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד יְשָׁם אֶת פְּנֵי ה':	אברהם (שחרית)	Bad things are about to happen to Sdom & Amora	The sins in the 'ruthless' Sdom & Amora
Relationships & Continuity	Almost immediately	Avraham marries Hagar & Yitzchak marries Rivka who takes the place of Sarah as the new matriarch of the people	Yitzchak seizes an opportunity to pray	A field near a holy burial site	בראשית כד:סג - וַיָּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנוֹת עֵבֶר וַיֵּשֶׂא עֵרְוָה וַיֵּרָא וְהָיָה גְמֵלִים בְּאֵיִם:	יצחק (מנחה)	Good things are happening to Avraham, Hagar, Yitzchak & Rivka	The death of Sarah, the marriage of Avraham & Hagar (Keturah), and the marriage of Yitzchak & Rivka
Faith & Divine Reassurance	Immediately	Yaakov feels reassured that whatever happens, God will be with him	Yaakov has an unexpected prayer experience	A place to become the holiest city to the Jewish people	בראשית כח:יא - וַיִּפְגַּע בַּמְּקוֹם וַיְלַן לְשָׁם כִּי בָּא הַשָּׁמַיִם וַיִּקַּח מַאֲבְדֵי הַמְּקוֹם וַיֵּשֶׁם מְרֹאֲשֵׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמְּקוֹם הַהוּא:	יעקב (מעריב)	Bad things have been threatened towards Yaakov	Yaakov is fearful for his life and is travelling to his uncle's home which may be spiritually dangerous for him